

מצעד למסיה

(שעורים בהסתכלות)

האמינו לי, חביבי, שלא הייתי רוצה לדבר כלל על זה הענין, אבל מה לעשות והכל בית ענינים בנן הכל מדברים ומשוחחים.

כותבים בעתונים ומתווכחים על תכאודע הזה, ולמרות רצוני מזכרה אני „בן הקהל“ להתחיל בו.

כסבורים אתם אולי שאני מתכוון הלילה „לאנו מאשימים“? — תשגו, לא כניה ולא מקצתיה, אעפ"י שאחד העתונאים והמדינאים שלנו, מר קסטל, התאונן היום ברת על דאריהו, מדרכו להתנפל על כל הגדולים: על אוסישקין, על רופין, על ילין.

— „ואין כל פלא — הוא אוכר — אם התנפל גם על י...“ וכשעת מעשה היא כדאה באצבע על עצמו.

בקצור, רוצה אני לדבר הפעם — הלא תבינו מעצמכם — על אספת-העם, שנקראה „טעם“, „הסתדרות-הסופרים“ בירושלים בדבר נאמו של זנגביל.

ואת חטאי אני מזכיר, תמיד הרהרתי בלבי ואמרתי לתלמידי: הביטו וראו — בעלי-המלאכה שלנו כבר הסתדרו, הניחו את המספרים והכספים ותפשו בעט. כדי להוציא עתון משלהם, גם הסוחרים והאכרים התאספו והתייצבו לפני הנציב, כידוע, ואפ"י לו בעלי-עגלנת ומכוניות עשו „יד אחת“ על חשבון הנוסעים ויש אומרים שמצהצחיר הנעלים יסרו אגודה והחליטו „לסכסך“ את הנעלים רק „בחסי גרוש“ — וסופרי יש-ראל בירושלם, כך אמרתי, יש להם הסתדרות רק בשם... ואולם כשקראתי את המודעות על אכפת זנגביל בשם הסתדרות הסופרים, אמרתי שאין בית-מדרש בלא חרוש ואין אספה של סופרים בלא הצעות ממשיות, בודאי אשמע שם כימרא יפה, דבור כפוצץ, נאום חריף, פתגם מחודר — חמר ל„עז כות“ — איזו סברא יפה וכוונה עמוקה ואפילו שיתת-הולין של תלמידי חכמים... וליכא מידא דלית לה רמיזא באוריתא, כשראיתי לנגר עיני את בורוכוב וקלוזר נר שהופיעו בפעם הראשונה בחברותא וכצותא הדא על הבמה בירושלם לפני הקהל, זכרתי את מדין ומואב שעשו פעם שלום ביניהם אך ורק נגד ישראל, ואני אמרתי בהפזי: כל האספה הזו לא באה אולי מאהבתו של ישראל זנגביל אלא

משנאתו של חיים ויצמן... וליכא מידא דלא רמיזא גם „השלח“ כשגלה קלוזר „אמריקה חדשה“ בדברי זנגביל ומצא כי הביע בנאמו האמריקני את כל עמק הרעיון של הציוניות, דהיינו: שכל ציוני צריך ללכת לא"י — עלה על זכרוני פתאום מאמר שקראתי פעם, כמדומני, ב„השלח“ על זנגביל זה „הלץ והכדחן שנת-חבב על הנוצרים ע"י הלצותיו על חשבונו של עם ישראל“, ואלי דבר יגונב כי הדוקי טור הפילוסוף החליט עם „רספוטין הציוני“ שלנו בת"א עוד קדם לכן לקרא לאספת-עם כזו ביפו, אולי לא מפני שנאתו של ר' חיים אלא מפני אהבתו של „אישי-הברזל“... מפני מחבואי המסוכן לא יכלתי לצע-די לרשם את נאמו נגד „הרבי“ של כרמון ואת דרשתו הגרונית של אבישר מחברו, ואולם בהגיע תורו של בורוכוב, היו"ר בכבודו ובעצמו, לדבר לפני הקהל, פתח ואמר: „עכשיו ירושלים מדברת!“... ומרב" התפעלות הציע הרדיקל הגדול הזה לתרגם את נאמו של זנגביל לנגוון כדי להפיצו בין הקהל ומחיאית-כפים רועשת נשמעה באולם בין המופ"סים: „הידר! אנו הולכים ומנצחים! „ירושלם“ מטיפח לזרגון!“... והלא ידעתם, תלמידי החיבים, אח

הסוד? — כשמדברים באספותינו דברים בטלים, עניני שמנדרקיום וכיוצא בזה משתמשים בעברית ובלשון-הקדש כמובן, ואולם כשנוגע לענין רציני של עסק לדברים שבלב—מצוה לרבר זרגון... הנה, למשל, בביה"ס לנגינה שלנו מדברים שני הגוים, המנהל והמשרת עברית והמורים והמורות העברים מדברים—רוסית... ואם הסוף טוב הכל טובי, כלומר: ההחלטות, מפני „הפרעתו“ של סילמן וצעקותיו של יעקבי — גם על „הזוג“ הזה ברכתי הפעם „שהחינו“! — שהריחו כנראה, באולם ריח של אבק מלחמה כנגד ר' חיים, לא נתקבלו אלא שתי החלטות, דהיינו, שיתלו את זנגביל בבית-העם, כלומר לא אותו אלא את תמונתו ולא בתוך בית העם אלא על הכתל והעיקר שיומינו אותו לבוא לא"י, כנראה, שכחו הסופרים שלנו ליטול קדם רשות הכניסה מר' משה קוימא וענין נסיעתו של ז'בוטינסקי לא"י יוכיח!... ואעפ"י ששלוחי-מצוה אינם ניוזקין, פחרתי בכ"ז לקפץ ממחבואי על הגג, שאל-מלי כך הייתי עולה גם אני על הבמה ואומר להם כדרכי ובלשוני: רבותי! זנגביל זה — כשמו כן הוא: מין תבלין (אינכר בלע"ז) שריחו חריף וחזק וטעמו דוקר וצוכט אבל נעים... לשונו דוקרת

כמדקרות הרב ממש וסננונו חריף ודרכו להוציא את הנשמה מתוך צחוק... גם האמריקנים נכוו ב"ה מנחלתו בנאומי-האחד וזן, כידוע, ובטח ישתדלו להפטר ממנו ולשלחו אל בן-ישי יחד עם תמונתו לא"י ביפה-שעה אחת-קדם, ואי"ה נזכה לשמוע עוד נאום אחד לפני עובו את אמריקה. שבו יודיע לכל באי-עולם שאינו מתנגד הלילה לציוניות אפילו לאחר „מותה“, אדרבה ואדרבה, ואגב יתבל את נאמו זה ב„זנגביל“ חדש ובחדורים הריפים חדשים... וכינתים — כך הויתי אומר להם — יגיע ויצמן אמר ריקתה זאהב"י יתפייסו לו ויתירו את צרור רותיהם לקרן-היסוד ולמיחוש לא מיבעי גם לגבי הועד-הלאומי שלנו שנתבהל פתאם מפני הרודה העשירה באמריקה, שדרשה בכל תקף לבטל את ערד אספת-העם בירוש-לם מפני חשש של דררא-דממונא... ואלולי דמסתפינא הייתי אומר — רק לא לספר למען השם למסדרי האספה וביחוד למזכיר המסכן שכתת את רגליו ורדה כשבועים אחר ועד בית-העם כדי להשיג את האולם לאספה זו — שגם בלאו הכי אין לחשש ביותר מפני אספת-עם זו... לא נורא!

קלה, בזמן שלא יום ולא לילה „לתרבות“ או לקרלין כדי „חטף מבט“, כמו שאומרים, בעתונים ובספרי לעזו המונחים על השל-חנות, והנה בשבוע זה נתגלגל לידי — הפתעה ממש! — אטלס גיאוגרפי עברי לשמוש בתי-הספר מאת פרופיסור פליקס למפה, מתורגם ע"י א. אלשוונגר, הוצאת סיר-קין, ברלין. דפדפתי רגע בקונטרס נאה זה ישר והפוד ונתחיתי — למה אכחד? — מהמכפות והציורים וביחוד מהאותיות העבי-ריות, אנכי, נסתכלתי בתקופת המזלות, קראתי מסביב בעברית והנה מצאתי שם — נחשורנא מה? — מזל ה ז י ר במקום מזל גדי (קפריסורן בלע"ז), חבל, שאיני יודע ומכיר את המען של המתרגם המצוין הזה כדי לשלח לו את המחזור של זקנתי ע"ה, שבו מצויירים כל המזלות בעברית ובתוכם גם ה ג ד י היפה... דפדפתי הלאה ולא מצאתי בכל הספר והמפות קנהימדה אלא — „מס שטכ“ באותיות עבריות דוקא, כדי שיבינו, כנראה, התלמידים הספרדים, אכן-יש לו לאטלס הגרמני הזה „מזל-חזיר“ (שוויינען-גליק בלע"ז), שנדפס בעברית בברלין וזכה לשמש בקרושה בתי-הספר העברים שלנו בא"י...

ומכיון שאנו מדברים בעם-ארצות, נזכרתי שיחה קלה שהיתה בשבוע האחרון בכית אחד הסופרים בתל-פיות, ושהנני מוסר לכם מלה מלה מפי תלמידי המובהק והנכבד מאד. צעירה אחת מאד הגונה ונעימה הת-אווננה בהברה וספרה בעברית, כמובן, שפני תה לכמה משרדים בירושלם ולא יכלה להשיג משרה אעפ"י שהיתה צמחונייה טובה עוד בלונדון. — ומה ענין משרה אצל צמחונייה? — שאל אחד מבני החבורה בתמהון. — בלונדון — הוסיפה הצעירה — הייתי צמחונייה מזמיחה... — ומה היא עבודתה של הצמחונייה בלונדון? — שאל שוב סופר בתאבדות גלויה. — „וועלל“ — היא עונה — עבודת הצמחונייה היא לכתב, כלומר: „סיקריטארי“. הצעירה שמעה כי קוראים למזכיר של תלפיות „צמחוני“ והשבה שאם צמחוני הוא מזכיר בעברית — „צמחונייה“ היא מזכירה... וזהי מלה חדשה שצמחה בתל-פיות... * * * ואחר האטלס בא לידי הקונטרס גליון * * *

קמ"ט... החלתי לקרא בו כדרכי מן הסוף — ממש בקוראות הצעירות המתחילות לקרא את הרומן מן הסוף כדי לראות אם "הזוג" נתחתן סוף סוף— ומצאתי בו מאמר "אנו מאשימים" בצורת מכתב גלוי לפועלי דפוס "הסולל" בירושלים, שהעיון לסדר בדארהיום מיום כ' חשוון את המודעה של האחים רונפלד בחיפה "שלמרות שביתת הפועלים שפרצה בדפוסם, העבודה מתמלאה בדיוק".

והנה למען האמת וביחוד כדי לגול חרפה מעל פועלי הדפוס שלנו הנני מוצא לנחוי למסר בזה "דברים כהויתם" ולהודיע כי בהגיע זמן סדור המודעה דנן קמו פתאם כל הפועלים ממקומם והפשילו את ידיהם לאחוריהם, גם שרו את האינטרנציונל בקול רם לזכר ה"נצחון" שלהם דאשתקד ובעלי-הדפוס בכבודם ובעצמם מלאו את מקומם ממש כמו בימי השביתה שסודרם בזמנה ע"י מועצת הפועלים נגד "הסולל" — לבשו את סנוריהם השחורים, ישבו לפני המכונות, דגו מימין אלמאליה משמאל ור' עומות באמצע, כנהוג, וכורעות מופשלות תתקנו את האותיות של המודעה עד גמירא. כאשר כלינו את מלאכתנו זו, כמו הבעלים ממקומם, אמרו קדיש־דרבנו והפועלים שבו למקומם.

אך לשוא הושד הפועל החיפואי בעל המכתב בכשרין!... * * *

הקב"ה שולח לשכור את יינו ולר' עז-מות את החמר שלו. בשבוע זה מצאתי ברחוב יפו מעטפה פתוחה ובה שני מכתבים. וכלל זה נקוט בידי עוד מ"הזמן" בת"א: לעולם אסור לאדם לפתח מכתבים זרים, ואולם בדיעבד לאחר שפתחת כבר, מצוה להביט בהם... בקצרה, מצאתי העתקה ממכתב אחד ערוך בעברית דוקא אל ה"הר" — כתב שטנה נגד משרד הרבנות, שהוא מזויף תעודות לרבנים ולבתי-מחסה לטובת מזכירי ולסוף, דורש החותם לכבוד ישראל, לכבוד הדת וביחוד לכבודו של נורטקליף, לסגר את משרד הרבנות שהוא גרוע, כך הוא מסיים, מהמשפט התורקי...

המכתב השני כתוב על ניר כהלחל-אפור עם שם המוסד ההולנדי בשתי הלשונות: עברית ואנגלית, וערוך ישרי ג"כ בעברית, אל הקטיגור מבני עשרת-השבטים בעירנו. בו הוא מספר לערל זה ע"א בית-חרשת של תעודות, שנפתח במשרד הרבנות וכי הרב הראשי הוא בבחינת פקיד הממ"שלה, לפי דעת המומחים, וחל עליו ענש גדול. ואפילו אם הוא נחשב לאזרח פשוט, הרי חל עליו ג"כ ענש חמור והוא מציע

כתור אדם יודע דת ודין להכניס לרב את סעיף קנ"ה של החק העותומני.. הוי, "רוי לי, רוי לי", ר' בנימין שלי... * * *

ואם תמצא לומר: גם זו לטובה, אחד מחסדי ה' עמנו, אחת מסגולות עמנו, אחד מסודות קיומנו הוא — הכשרון לשכת את הדעות, את הפגעים ולהתמזמוז, להשתעשע אפילו בשעה שחרב חדה מונחה על הצואר... ולפעמים מסיה היהודי פתאום מבלי משים אולי גם נגד רצונו את דעתו מכל פגעיו וצרותיו, ומתחיל לחיות, כאלו אין דבר, כאלו כך צריך להיות.

ועל דרך זה אני מבאר לי הרבה ממה-זאת חיינו ונשפינו בחנוכה ובכל ימית השנה: מכאן כל אותו הבולמוס של הנשפים בבית-העם, בטוערון של החיילים המשוה-רדים, בבית-הס תחכמוני בקה"ק, בבתי-הספר, בבתי-הקפה והראינע "ציון" בקצור הלולא וחינגא בכל בית-ישראל, איז זאת כי אם מעין סיעתא-דשמיא, להטרידנו מעט מדאנותינו, להשכיח את עצבותנו ואת צרת חמים, כלומר עצירת-הנשמים בעירנו...

וכאן צריך להודות כי אחב"י בירושלים אינם שותקים חלילה בזה ואינם טומנים את ידם בצלחתם, הנה בשבוע זה תקעו בשור-פרות בשכונתנו טמש כמו בחדש אלול

והפריעו את שנתי בבקר והכרצ"ק של האשכנזים עשה את שלו ויצא בכרוז גדול לתפלה ותשובה וצדקה. אנב מודעה זו כוסתה במודעה אחרת של נשף המכבי! — וכבר אמרו אפילו "עננו" והמשרתת הקטנה שבבית שכנתנו צמח כל השבוע ולא בא אכל אל פיה, ובכ"ז הקב"ה עושה את שלו ופקירי הכרוז של חמים בעירנו עושים את שלהם בפחים "והבור ריק אין בו טים", כמו שנאמר בפרשת השבוע של יוסף הצדיק, י"א, מפני שהרב קוק לא השתתף בגזרת תענית זו.

הן יודעים אתם בודאי את המעשה באותו חסיד שהתפאר על רבו לפני האפי-קורוס ר"ל וספר כי בשעת עצירת-הנשמים עלה פעם הצדיק לדוכן והתפלל בכונה, וער שלא כלה את תפלתו נתקדרו השמים בעבים והתחיל הגשם מטפטף כחוני המענל בשעתו.

— אין כל פלא בדבר — ענה לו השני בנחת — "צדיקים" כאלה הביאו פעם גם מ ב ו ל על פני הארץ"...

* * *

ברגע זה הגיעני מכתב מכולל חסידי סלונים בעירנו, שחנני מוסר לכם תלמידיו היקרים, בכתבו וכלשונו ממש: גלבור הרה"ג ר' עז מות

שליט"א! מורנו ורבנו. אחרי השיחה שהיתה בינינו בדבר העיריה, שבכל יום מפרסמים מודעות שאסור לבנות ולהוסיף שום נדר ומחיצה מפח או מאבני סיליקט וכל העובר יענש קשה, הנה זה קרוב לחצי שנה שערכי אחד בונה ועושה בבית-ישראל כל מיני בנינים של פח על אורך ורוחב של מאה מתרים בערך ואין פוצה פה. לעומת זה עשו בעיריה משפט על יהודי אחד, משה ויסברג שמו, על שהעיו לעשות סוכה מפח מבלי רשיון, ואחרי כמה בקשות ובכיות מחלו לו העונש רק בתנאי שעד 48 שעה מיום המשפט יסתר את הסוכה, ועוד לפני עבר הזמן שנתנו לו, באו הפקידים כאחשדרפנים לסתור את הסוכה. ההברל הוא רק שכאן היה ישראל ושמה ישמעאל...

בכל רגשי הכבוד ויקר יום ה' ו' נ' ב' ר' ג' אמר עומות: אדרבה, עמד ישראל הם בבחינת צדיקים גמורים, וע"כ מדקדקים עמם תמיד כחוט השערה, ביחוד בכלדיה שלנו, אי"ה בקרוב בימינו נלמד שעור מיוחד בהלכות סוכה, פחים וצנינים — מעין המשך לשעורנו דאשתקד על "במה מדליקין" ועל פרשת הפנים, כידוע... עז מות